

Мельник В. К.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито сучасні тенденції розвитку системи післядипломної освіти України в контексті професійної підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ); з'ясовано особливості науково-методичного забезпечення даного процесу в умовах неперервного зростання фахової компетентності даної категорії керівників освіти.

Modern progress trends of the system of in-service teacher training of Ukraine in context of professional preparation of leaders of secondary schools are exposed in the article. The features of the scientifically-methodical providing of this process in the conditions of continuous growth of professional competence of this category of leaders of educational establishments are found out.

Актуальність розробки нових науково-методичних засад щодо забезпечення якості професійної підготовки керівників ЗНЗ зумовлена трансформаційними процесами в сучасному суспільстві та необхідністю розробки дієвих механізмів, які б могли гармонійно поєднати індивідуальний, особистий розвиток керівника ЗНЗ і технологію його професійної підготовки в системі післядипломної освіти.

Мета статті - проаналізувати науково-методичні засади забезпечення якості професійної підготовки керівників ЗНЗ в системі післядипломної освіти, розкрити особливості процесу професійного навчання керівників ЗНЗ в контексті формування висококваліфікованих кадрів - управлінської еліти в галузі загальної середньої освіти [1].

Аналіз наукових джерел дає змогу визначити місце післядипломної освіти серед інших освітніх галузей. При цьому слід підкреслити, що саме вона сьогодні розглядається науковцями та практиками як найбільш гнучка спеціалізована складова професійного зростання керівника освіти, в тому числі керівника навчального закладу, який під впливом соціальних факторів та модернізаційних освітніх процесів здійснює неперервний особистий розвиток, накопичення фахових знань, умінь, навичок, перетворення їх у систему в контексті формування ефективності моделі керівника освіти.

За таких вимог якісна професійна підготовка стає головним чинником формування конкурентоспроможного керівника ЗНЗ, здатного компетентно і відповідально виконувати посадові функції, впроваджувати в навчально-виховний процес нові методики, сучасні інформаційні технології, перспективні інноваційні проекти, забезпечуючи потреби загальної середньої освіти у висококваліфікованих професійних управлінських кадрах.

Відзначимо, що теоретико-методичні засади здійснення процесу професійної підготовки та неперервного підвищення управлінської кваліфікації керівників ЗНЗ розглянуто в наукових працях Л. І. Даниленко, Г. А. Дмитренка, О. І. Зайченко, Г. В. Єльнікової, Л. М. Калініної, Н. Л. Коломінського, В. І. Маслова, В. В. Олійника, В. С. Шкельної, В. І. Пуцова, В. А. Семиченко, Т. М. Сорочан, Т. І. Сущенко, О. П. Тонконової, П. В. Худоминського, А. І. Чміля, Г.В. Федорова, Т. І. Шамової [2;3;5].

У цілому позитивний досвід професійної підготовки керівників ЗНЗ дозволяє відзначити характерні риси вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти (ППО).

По-перше, система ППО базується на визначених принципах професійного навчання:

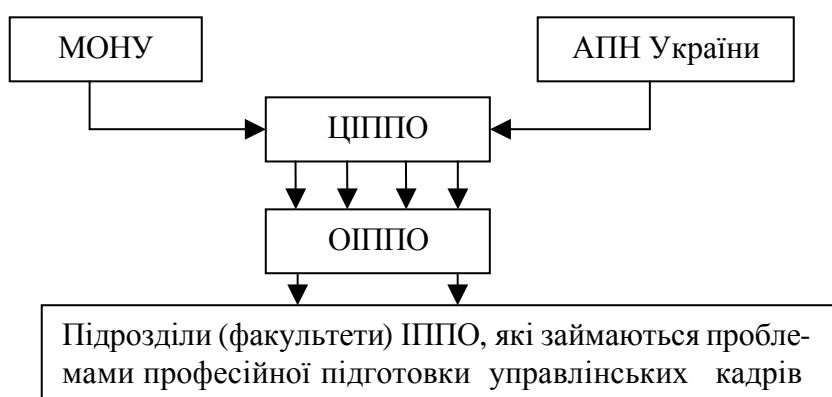
- науковості і доступності знань;
- системності і цілеспрямованості;
- неперервності і наступності;
- універсальності і міждисциплінарності;
- свідомого і активного засвоєння знань і розвитку навичок;
- структурованості і перспективності;
- різноманітності й оригінальності;
- самостійності і результативності;
- надійності і валідності вимірювання фахової компетентності;
- адаптивності і прогностичності;
- інтеграції й автономії.

По-друге, функції ППО охоплюють широке коло питань професійного зростання керівників ЗНЗ, а саме:

- поєднання особистісного розвитку з підвищенням професійної компетентності керівника;
- забезпечення випереджувального характеру професійної підготовки відповідно до суспільних вимог;
- мотивування неперервного фахового зростання керівника;
- створення ефективних технологій навчання та виховання;
- поєднання галузевих вимог щодо формування управлінського кадрового потенціалу з потребою відтворення та збереження загальнолюдських цінностей;
- забезпечення виконання стратегічних і тактичних цілей професійної підготовки керівника.

По-третє, як складне поліфункціональне явище в процесі професійної підготовки керівників ЗНЗ ППО характеризується за структурою, змістом, засобами, способами.

• За структурою - як модель системи ППО України на основі підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації, стажування, аспірантури, докторантури (мал. 1).

Мал. 1. Модель системи післядипломної освіти України.

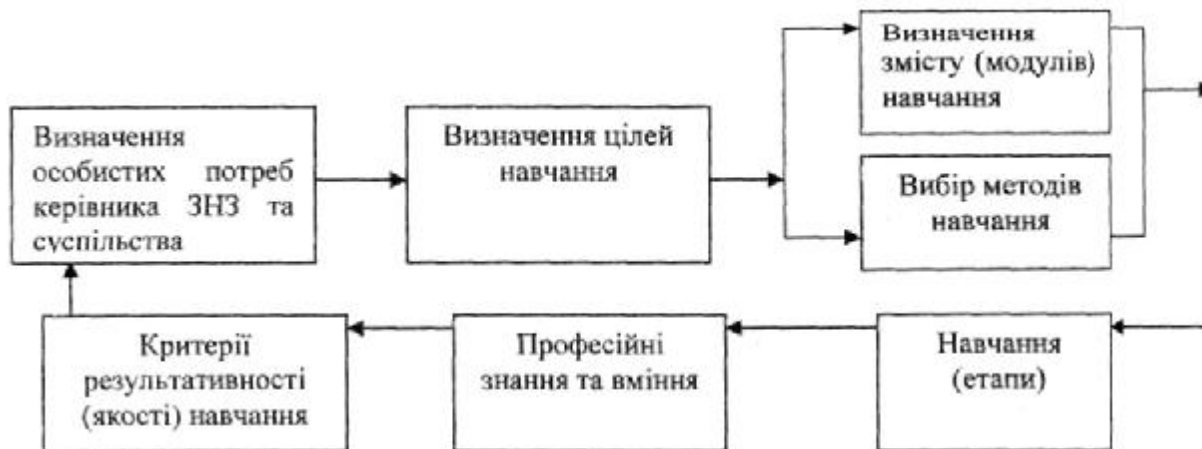
де: МОНУ - Міністерство освіти і науки України

АПН України - Академія педагогічних наук України

ЦІППО — Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти

ОІППО- обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

• За змістом - як процес надання керівником ЗНЗ навчальних послуг з підвищення кваліфікації, професійного рівня на змістовій (модульній) основі відповідно до суспільних потреб, особистих запитів та чинних освітньо-кваліфікаційних стандартів (мал. 2).

Мал. 2. Процес професійного навчання керівників ЗНЗ.

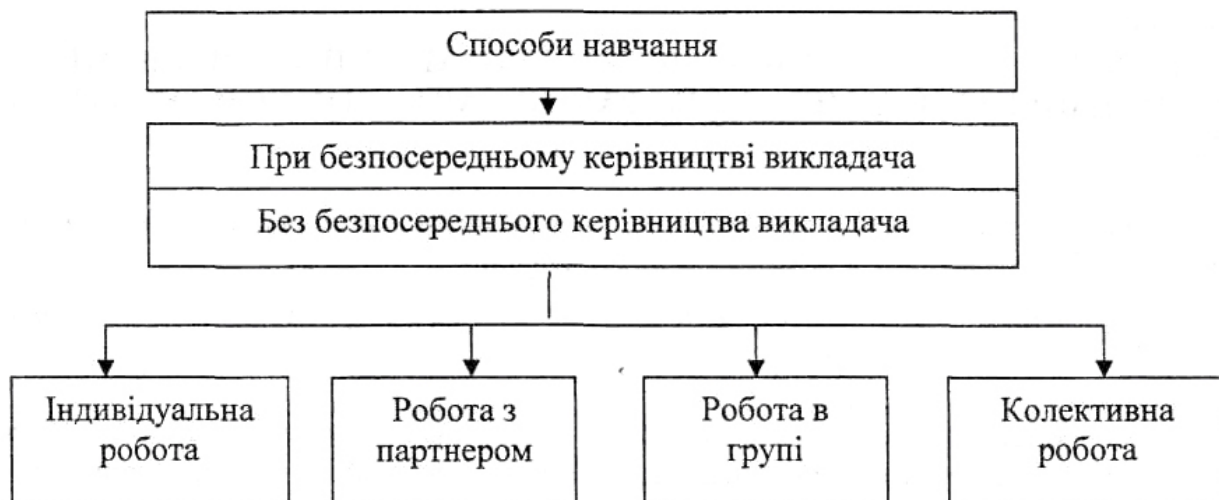
Як бачимо, на основі загальних підходів до змісту професійної підготовки керівників ЗНЗ формується єдиний процес професійного навчання в ІППО, який містить в собі: потреби навчання, цілі і завдання навчання, зміст (модульну основу) навчання, технологію, етапність навчання, механізм контролю знань, загальні результати та перспективи навчання.

- За засобами - як науково-методичний комплекс щодо забезпечення навчання керівників ЗНЗ на основі розробки та впровадження комп'ютерно орієнтованих програмно-педагогічних засобів: навчальних планів і програм, навчально-методичних комплексів, підручників, посібників, проектів, наочних і роздаткових матеріалів, методичних рекомендацій (мал. 3).

Мал. 3. Науково-методичне забезпечення професійного навчання керівників ЗНЗ.

- За способами - як система сучасних способів навчання керівників ЗНЗ на основі застосування індивідуально-групових та колективних видів навчальної діяльності при безпосередньому керівництві або безпосереднього керівництва викладача (мал. 4).

Мал. 4. Способи професійного навчання керівників ЗНЗ.

При цьому слід підкреслити, що ШПО повинні використовувати найкращі приклади та переваги практичної діяльності керівників ЗНЗ, застосовувати відмінні від базової професійної освіти прийоми і методи навчання, враховуючи різноманітні суб'єктивні фактори: вік; професійний стаж; практичний досвід; посадове зростання; особистий авторитет; цілі і завдання навчання; зміст навчання; вільний вибір місця, форм і термінів навчання.

Отже, в умовах динамічних перетворюючих змін та зростаючого попиту на висококваліфіковані управлінські кадри в галузі загальної середньої освіти, у визначених межах проведеного дослідження, стає очевидною необхідність забезпечення професійної підготовки керівників ЗНЗ на якісно новій науково-методичній основі з урахуванням досліджень у теорії і практиці освітнього менеджменту.

Література

1. Гошко А. А., Дмитренко Г. А. Опорная концепция формирования управленческой элиты в Украине (и других восточнославянских государствах). - К., 2001. - 76 с.
2. Єльнікова Г. Управлінська компетентність. - К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. - 128 с.
3. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами: навчальний посібник. - Тернопіль: Астон, 2007. - 150 с.
4. Олійник В., Семиченко В., Пуховська Л., Даниленко Л. Наукові засади розроблення моделі розвитку післядипломної освіти в Україні // Післядипломна освіта в Україні. - 2007.- №1. - С. 18-23.
5. Підготовка керівника навчального закладу до управлінської діяльності в ринкових умовах: Навч. посібник /А. І. Чміль, В. І. Маслов, Г. А. Дмитренко, Г. В. Єльнікова, Г. В. Федоров. / За ред. А. І. Чміля. - К.: Логос, 2006. - 126 с.